

HƯỚNG DẪN BÁO CÁO CHỈ TIÊU LÃI TRÊN 1 CỔ PHIẾU PHỔ THÔNG (EPS)

Các nội dung chính:

- Quy ước của Sở Giao dịch Chứng khoán Tp.HCM.
- Phương pháp tính EPS cơ bản và các ví dụ cụ thể.
- Phương pháp tính EPS điều chỉnh và các ví dụ cụ thể.

Lời nói đầu:

Hiện nay, Bộ Tài chính đã ban hành Quyết định số 100/2005/QĐ-BTC ngày 28/12/2005 và Thông tư số 21/2006/TT-BTC ngày 20/03/2006 hướng dẫn về Chuẩn mực kế toán số 30: Lợi trên cổ phiếu. Theo quy định mới này, chỉ tiêu lãi (thu nhập) trên cổ phiếu sẽ được phản ánh hợp lý hơn trong các trường hợp có biến động số lượng cổ phiếu lưu hành trong năm.

Đối với các công ty cổ phần đang niêm yết cổ phiếu phổ thông (gọi tắt là CP) trên Sở Giao dịch Chứng khoán Tp.HCM (HOSE), thời điểm công bố các BCTC định kỳ là cuối các quý 1, 2, 3 và cuối năm. Do đó HOSE sẽ sử dụng số liệu tổng cộng của 4 BCTC quý liên tiếp gần nhất để tính chỉ số EPS cơ bản, tiếp theo sẽ tính EPS điều chỉnh (nếu có phát sinh biến động về vốn cổ phần sau thời điểm đó). Trường hợp 4 quý gần nhất trùng với thời điểm cuối năm, HOSE sẽ lấy số liệu của BCTC năm. Dưới đây là một số các quy ước khác trước khi HOSE công bố phương pháp tính EPS cơ bản và EPS điều chỉnh.

II. Quy ước của Sở Giao dịch Chứng khoán Tp.HCM:

a. Lãi chia cổ đông cổ phiếu phổ thông:

- EPS cơ bản = lãi chia cho cổ đông / số lượng CP đang lưu hành bình quân trong kỳ.
- Lãi chia cổ đông được tạm tính từ mức lãi sau thuế trừ cho lãi phải trả cho cổ đông CP ưu đãi và phân chia cho đối tác trong liên doanh, góp vốn khác. Chưa trừ phân trích lập các quỹ (Quỹ dự phòng tài chính, đầu tư phát triển,...) nếu chưa có quy định của pháp luật.

b. Số lượng CP đang lưu hành:

- Số lượng CP đang lưu hành bình quân trong kỳ là đại lượng bình quân trọng số theo số ngày. Tổng số ngày trong kỳ là số ngày thực tế theo lịch, bao gồm cả ngày lễ và ngày nghỉ.
- Những trường hợp phát sinh trong thực tế nhưng chưa có hướng dẫn trong QĐ số 100/2005/QĐ-BTC ngày 28/12/2005 và Thông tư số 21/2006/TT-BTC ngày 20/03/2006 thì HOSE sẽ tham chiếu theo Chuẩn mực Kế toán Quốc tế số 33 (IAS33). Cụ thể, có 4 trường hợp hội tụ theo như IAS33 như sau:

- Trả cổ tức bằng cổ phiếu – cổ phiếu thưởng.
- Chia tách cổ phiếu.
- Sáp nhập cổ phiếu.

(3 trường hợp trên làm thay đổi khối lượng CP đang lưu hành nhưng không làm thay đổi tương ứng về nguồn vốn).

- Phát hành quyền mua cổ phiếu mới. Trường hợp này dẫn đến sự thay đổi về nguồn vốn tuy nhiên **nếu có yếu tố thưởng** (giá phát hành cổ phiếu mới thấp hơn giá thị trường của cổ phiếu tại thời điểm là ngày giao dịch không hưởng quyền) thì HOSE sẽ điều chỉnh Số lượng CP đang lưu hành theo tỷ lệ điều chỉnh giá tham chiếu trong ngày giao dịch không hưởng quyền và hội tụ tỷ lệ điều chỉnh đó cho Số lượng CP đang lưu hành đầu kỳ và Số lượng CP đang lưu hành của các sự kiện diễn ra trước đó trong kỳ.

- Số lượng CP đang lưu hành = Số lượng CP phát hành - CP quỹ, trong đó Số lượng CP phát hành bao gồm Số lượng CP đang NY + Số lượng CP chưa NY (nếu có, trường hợp của các công ty NY có yếu tố nước ngoài).
- Trường hợp các thời điểm cổ phiếu có mệnh giá khác nhau, Số lượng CP đang lưu hành sẽ được điều chỉnh theo tỷ lệ giữa mệnh giá cũ và mệnh giá hiện tại được quy định trong Luật Chứng khoán (10.000 đ/cp).
- Trường hợp công ty niêm yết đang thực hiện mua, bán CP quỹ nhưng chưa hoàn tất thì chưa ghi nhận đợt mua, bán này.
- Trường hợp công ty niêm yết phát hành cổ phiếu riêng lẻ (ví dụ cho một số đối tác chiến lược) thì chỉ ghi nhận từ ngày giao dịch đầu tiên số cổ phiếu đó.
- Trường hợp công ty phát hành cổ phiếu để thực hiện nhiều quyền cùng lúc (thường CP + phát hành quyền mua CP mới...) nhưng khi niêm yết thì lại niêm yết từng phần, HOSE sẽ không đưa số lượng CP phát hành từng phần vào công thức tính Số lượng CP đang lưu hành bình quân mà coi như số cổ phiếu đó đã được tạm cộng thêm từ ngày giao dịch không hưởng quyền.

c. EPS điều chỉnh:

- HOSE sẽ điều chỉnh EPS cơ bản trước khi tính P/E trong trường hợp phát sinh biến động về số lượng CP đang lưu hành trong khoảng thời gian sau ngày kết thúc kỳ tính toán EPS cơ bản cho đến ngày hiện tại.
- Hệ số điều chỉnh được áp dụng chính là hệ số điều chỉnh giá tham chiếu tại ngày giao dịch không hưởng quyền, mục đích: đảm bảo P/E cuối ngày trước đó = P/E đầu ngày giao dịch không hưởng quyền.

$$\text{Hệ số điều chỉnh} = \frac{\text{Giá đóng cửa của ngày giao dịch trước ngày XR – cổ tức tiền mặt (nếu có)}}{\text{Giá tham chiếu của ngày XR}}$$

$$\text{Giá tham chiếu ngày (XR)} = \frac{\text{Giá đóng cửa trước ngày (XR) x KL cổ phiếu được nhận quyền mua + Giá phát hành x KL cổ phiếu phát hành thêm}}{\text{Tổng khối lượng cổ phiếu sau khi phát hành}}$$

- Trường hợp việc phát hành quyền được thực hiện kéo dài trong 2 kỳ (chốt ngày hưởng quyền trong kỳ trước và lượng cổ phiếu phát hành thêm chính thức giao dịch vào kỳ sau): số lượng cổ phiếu lưu hành đầu kỳ sau cũng phải được điều chỉnh cho hệ số giá như trên.

III. Các ví dụ về EPS theo cách tính mới đối với các công ty niêm yết trên TTGDCK Tp.HCM:

1. Trường hợp trả cổ tức bằng cổ phiếu của Cty cổ phần FPT giai đoạn 01/07/2006-30/06/2007:

Ngày	Sự kiện	Trọng số - số ngày (A)	KLĐLH thực tế (B)	Hệ số (C)	(D) = (B) x (C)
01/07/06	KLĐLH thực tế đầu kỳ: 54.729.200 cp.	115	54.729.200	x 1,5000	82.093.800
24/10/06	Phát hành thêm 6.081.030 cp.	238	60.810.230	x 1,5000	91.215.345
21/05/07	GD không hưởng cổ tức bằng cổ phiếu, tỷ lệ 2:1. Hệ số: 1,5000.				
19/06/07	Niêm yết bổ sung 30.405.114 cp .	12	91.215.344		91.215.344
30/06/07	KLĐLH thực tế cuối kỳ: 91.215.344 cp.		91.215.344		

- Hệ số điều chỉnh của ngày 21/5 được tính hồi tố cho KLĐLH đầu kỳ và các sự kiện diễn ra trước đó trong kỳ.
- Số ngày được tính là khoảng thời gian giữa hai sự kiện có biến động thực tế của KLĐLH.
- KLĐLH bình quân = $\sum[(D) \times (A)] / \sum[(A)] = \mathbf{88.341.434 \text{ cp}}$
- Trong kỳ này, HOSE nhận được BCTC 4 quý của Cty FPT có các mức lãi tạm tính cho cổ đông như sau:

	q2-2007	q1-2007	q4-2006	q3-2006
Lãi chia cổ đông (triệu đồng)	210.922	155.047	228.362	68.346

- Tổng lãi chia cổ đông = **622.676.000.000 đ**
 - EPS cơ bản = **7.501 đ/cp**
2. Trường hợp thưởng cổ phiếu của Cty cổ phần ITACO năm 2006:

Ngày	Sự kiện	Trọng số - số ngày (A)	KLĐLH thực tế (B)	Hệ số (C)	(D) = (B) x (C)
01/01/06	KLĐLH thực tế đầu kỳ: 30.000.000 cp.	228	30.000.000	x 1,2333	36.999.000
31/07/06	Chốt danh sách cổ đông hưởng cổ phiếu thưởng, tỷ lệ 30:7. Hệ số: 1,2333.				
17/08/06	Phát hành thêm 15.000.000 cp.	137	45.000.000		45.000.000
31/12/06	KLĐLH thực tế cuối kỳ: 45.000.000 cp.		45.000.000		

- Hệ số điều chỉnh của ngày 31/7 được tính hồi tố cho KLĐLH đầu kỳ và các sự kiện diễn ra trước đó trong kỳ.
- KLĐLH bình quân = $\sum[(D) \times (A)] / \sum[(A)] = \mathbf{40.002.115 \text{ cp}}$
- Trong kỳ này, HOSE nhận được BCTC năm 2006 đã kiểm toán của Cty ITACO có các mức lãi chia cho cổ đông = **148.773.000.000 đ**
- EPS cơ bản = **3.719 đ/cp**
- Đến ngày 02/03/2007, cổ phiếu ITA giao dịch không hưởng quyền nhận cổ tức bằng cổ phiếu với tỷ lệ phân phối cho cổ đông hiện hữu là 5:1. Khi đó giá tham chiếu được tính với hệ số điều chỉnh = $5 / (5 + 1)$. EPS cơ bản cũng được điều chỉnh tương ứng = $(3.719 \times 5) / (5 + 1) = \mathbf{3.099 \text{ đ/cp}}$. Đây chính là **EPS điều chỉnh**.

3. Trường hợp phát hành thêm cổ phiếu của Cty cổ phần VINAMILK giai đoạn 01/07/2006 30/06/2007:

Ngày	Sự kiện	Trọng số - số ngày (A)	KLĐLH thực tế (B)	Hệ số (C)	(D) = (B) x (C)
01/07/06	KLĐLH thực tế đầu kỳ: 159.000.000 cp.	213	159.000.000	x 1,0470	166.473.000
30/01/07	Niêm yết bổ sung 7.950.000 cp .	94	166.950.000	x 1,0470	174.796.650
31/01/07	GD không hưởng cổ tức 1.000 đ/cp và quyền mua cổ phiếu mới giá 10.000 đ/cp, giá đóng cửa gần nhất: 176.000 đ/cp, tỷ lệ 20:1. Hệ số: 1,0470.				
04/05/07	Niêm yết bổ sung 8.325.670 cp .	58	175.275.670		175.275.670
30/06/07	KLĐLH thực tế cuối kỳ: 175.275.670 cp.		175.275.670		

- Hệ số điều chỉnh của ngày 31/1 được tính hồi tố cho KLĐLH đầu kỳ và các sự kiện diễn ra trước đó trong kỳ.
- KLĐLH bình quân = $\sum[(D) \times (A)] / \sum[(A)] = \mathbf{170.015.405 \text{ cp}}$
- Trong kỳ này, HOSE nhận được BCTC 4 quý của Cty VINAMILK có các mức lãi tạm tính cho cổ đông như sau:

	q2-2007	q1-2007	q4-2006	q3-2006
Lãi chia cổ đông (triệu đồng)	248.366	318.792	162.936	150.141

- Tổng lãi chia cổ đông = **880.235.000.000 đ**
 - EPS cơ bản = **5.117 đ/cp**
4. Trường hợp kết hợp các loại điều chỉnh: Cty cổ phần DOMESCO giai đoạn 01/07/2006 30/06/2007:

Ngày	Sự kiện	Trọng số - số ngày (A)	KLĐLH thực tế (B)	Hệ số (C)	(D) = (B) x (C)
01/07/06	KLĐLH thực tế đầu kỳ: 8.000.000 cp.	30	8.000.000	x 1,2375 x 1,1332	11.218.680
30/07/06	Chốt danh sách cổ đông hưởng cổ phiếu thưởng, tỷ lệ 100:23,75. Hệ số: 1,2375.				
31/07/06	Phát hành thêm 1.900.000 cp.	91	9.900.000	x 1,1332	11.218.680
30/10/06	Phát hành thêm 800.000 cp.	233	10.700.000	x 1,1332	12.125.240
30/05/07	GD không hưởng cổ tức bằng cổ phiếu 10% + quyền mua cổ phiếu mới giá 35.000 đ/cp, giá đóng cửa gần nhất: 118.000 đ/cp, tỷ lệ 20:1. Hệ số: 1,1332. Số lượng ĐLH tạm tính tăng thêm là 1.605.000 cp.				
20/06/07	Niêm yết bổ sung 1.069.999 cp phần phát hành riêng lẻ (chưa kể đến 1.605.000 cp tạm tính kể từ ngày chốt d/s cổ đông).	9	11.769.999		13.374.999
29/06/07	Niêm yết bổ sung 1.465.000 cp (chưa kể đến 535.000 cp tạm tính kể từ ngày chốt d/s cổ đông).	2	13.234.999		13.769.999
30/06/07	KLĐLH thực tế cuối kỳ: 13.234.999 cp.		13.234.999		

- Ngày 30/5/2007, cổ phiếu DMC giao dịch không hưởng quyền (XA): khối lượng cổ phiếu tạm tính tăng thêm là 1.605.000 cp. Phần tăng thêm này sau đó được phát hành và đăng ký giao dịch 2 lần vào các ngày 20/6 và 29/6/2007, tuy nhiên HOSE đã giả định số lượng cổ phiếu đó đã được cộng thêm từ ngày 30/5/2007.
- KLĐLH bình quân = $\sum[(D) \times (A)] / \sum(A) = \mathbf{11.864.538 \text{ cp}}$
- Trong kỳ này, HOSE nhận được BCTC 4 quý của Cty DOMESCO có các mức lãi tạm tính cho cổ đông như sau:

	q2-2007	q1-2007	q4-2006	q3-2006
Lãi chia cổ đông (triệu đồng)	16.386	9.149	11.061	14.095

- Tổng lãi chia cổ đông = **50.691.000.000 đ**
- EPS cơ bản = **4.272 đ/cp**

Trên đây là các ví dụ điển hình từ thực tế của các công ty niêm yết trên HOSE. Để tạo thuận lợi cho nhà đầu tư trong việc cập nhật các chỉ số liên quan đến chỉ tiêu lãi trên cổ phiếu (EPS), Bản tin Thị trường Chứng khoán sẽ thực hiện tính toán chỉ tiêu EPS cho 4 quý gần nhất theo đúng các qui ước nêu trên. Rất mong nhận được sự quan tâm theo dõi và góp ý của Quý vị độc giả.